

**EDUCATIONAL PSYCHOLOGY- THE FUNDAMENTAL CAPITALIZATION IN
RESPECTING THE CHILD'S RIGHTS AND THE BASIS OF EDUCATIONAL PROCESS
PSIHOLOGIA EDUCAȚIEI – FUNDAMENTUL VALORIFICATOR ÎN RESPECTAREA
DREPTURILOR COPILULUI ȘI BAZA PROCESULUI EDUCATIV**

Andriana COTOROBAL,

cursantă în cadrul Programului de formare psihopedagogică, Nivelul II, programul de studii:
Drept, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Universitatea „Ovidius” din Constanța,

CZU: 37.015.3

CZU: 341.231.14-053.2

Summary: This scientific study has the purpose of highlighting the primordial importance of educational psychology which represents both the fundamental capitalization in respecting the child's rights and the basis of educational process in institutional and family environment. In the first part of the work are represented "psychology" and "education" concepts, but not at last their needed influence in the student educational process. The second part of the work represents the importance of child's rights that are found in The United Nations Convention on the Rights of the Child, but also the explanations regarding to the science of educational psychology as a fundamental capitalization in respecting the child's rights. At the end of the study, conclusions are drawn on both topics România.

Rezumat: Respectivul studiu științific are drept scop evidențierea importanței primordiale a psihologiei educației care reprezintă atât fundamentul valorificator în respectarea drepturilor copilului, cât și baza procesului educativ în mediul instituțional și familial. În prima parte a lucrării sunt prezentate conceptele de „psihologie” și „educație”, dar nu în ultimul rând influența lor atât de necesară în procesul educativ al școlarului. A doua parte a lucrării prezintă importanța drepturilor copilului pe care le regăsim în Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului, dar și explicațiile referitoare la știința psihologiei educației ca fundament valorificator în respectarea drepturilor copilului. La finalul studiului sunt creionate concluziile cu privire la ambele subiecte abordate.

Key words: psychology, education, rights, child, basis, capitalization.

Cuvinte-cheie: psihologie, educație, drepturi, copil, bază, valorificare.

Psihologia: termen derivat din grecescul "psyche"- suflet și "logos"- știință, studiază fenomenele psihice, urmărind descrierea și explicarea lor prin determinarea unui ansamblu de legi determinative, fenomene ce reprezintă elemente constitutive ale psihicului uman. Aceste fenomene psihice se manifesta în:

- exterior: respectiv comportamentul uman, adică ceea "ce se vede" (de exemplu acțiuni motrice, de comunicare etc.);
- interior: sub forma de procese psihice (simple, senzoriale - senzații, percepții, reprezentări - și complexe - gândirea, memoria, limbajul etc.), de activități psihice (joc, învățare, muncă, sociale etc.) și însușiri psihice de personalitate (temperament, caracter, aptitudini etc.) [1, p. 7]

Educația: derivă din latinescul "educatio" care înseamnă creștere, hrănire, cultivare, reprezintă o activitate socială complexă, un fel de "ofertă exterioară", dar și un "dialog interior" despre propria ființă și despre umanitatea în devenire; este cerută "din afară", dar realizată "din interior." [1, pp. 7-8] Unind cele două concepte prezentate mai sus, putem ajunge la concluzia că psihologia educației reprezintă o ramură a psihologiei generale care ne spune "cum" să folosim ceea ce cunoaștem referitor la individ, la personalitatea umană, la procese și activități psihice pentru a realiza o educație de calitate și pentru a pregăti individul pentru o societate viitoare.

Psihologia educației aduce contribuții semnificative în sfera învățământului și a educației. Așadar, multe din nereușitele instituției educației sunt efectul nereușitei planului psihologic în acest câmp. [1, p. 8] În cele din urmă menționate, creionez faptul că *psihologia educației* este baza procesului educativ în mediul instituțional: școala, dar și în mediul educațional primar: familia.

Optimizarea procesului educativ în școală și în afara ei se datorează în mare măsură *psihologiei educației* și conexiunilor ei cu alte discipline socio-umane. Cercetarea în plan psihologic poate modifica în sens pozitiv eficiența și eficacitatea activităților de bază (predare, învățare, evaluare) ale procesului instructiv educativ. În același timp, abordarea praxiologică a procesului educativ nu poate face abstracție de mecanismele psihice care guvernează individul și procesele sale. [1, p. 8]

Asadar, *psihologia educației* studiază:

- legile activităților psihice și psihosociale ale celor supuși influențelor educaționale (adică a elevilor și dezvoltarea acestora de-a lungul vârstelor școlare);
- bazele psihologice ale instruirii și educării (adică ale însușirii cunoștințelor, formării priceperilor, deprinderilor și personalității lor - modelarea personalității umane);
- fundamentarea psihologică a metodelor de acțiune și intervenției asupra dezvoltării psihice a copilului;
- relațiile dintre educator și educat, relațiile dintre actele comportamentale ale profesorilor și elevilor și multitudinea variabilelor educaționale care intervin în cursul proceselor interacționale din școală (relații profesor - elev, studiul grupului școlar, orientarea și integrarea socio-profesională).

Respectiv, raportându-mă la cele scrise mai sus, evidențiez faptul că profesorul poate influența formarea caracterului elevilor săi. Dacă mă raportează la modelul balanței caracteriale, elaborat de Zlate, deduc ideea că trăsăturile opuse (bun-rău) se găsesc la una și aceeași persoană în proporții și amestecuri diferite. S-ar putea afirma că la naștere trăsăturile caracteriale se află în poziția 0 (zero), evoluția lor fiind *teoretic egal probabilă*. [4, p. 36] Astfel, creionez ideea că profesorul deține o influență maximă în formarea caracterului elevilor săi, ținând cont de faptul că elevii intră într-o lume a studiului în care vor prelua trăsăturile caracteriale ale profesorului lor. De asemenea, aceștia se vor adapta unor norme pe care vor trebui să le respecte, să le asimileze, învățând ce este bine și ce nu, de dorit sau nepotrivit, pe bază de recompensă sau pedeapsă. Prin felul lui de a fi și a se manifesta, profesorul poate influența formarea caracterului elevilor săi, la rândul lor, aceștia modelându-și caracterul similar cu cel al cadrului didactic.

Potrivit legii educației române nr. 1/2011, art. 3, (2), „*Idealul educațional al școlii românești constă în dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori care sunt necesare pentru împlinirea și dezvoltarea personală, pentru dezvoltarea spiritului antreprenorial, pentru participarea cetățenească activă în societate, pentru incluziune socială și pentru angajare pe piața muncii.*” [6] Drept urmare, raportându-mă la procesul educativ în școală și în afara ei, care se datorează în mare măsură *psihologiei educației* și conexiunilor ei cu alte discipline socio-umane, identific aceeași esență a importanței psihologiei educației în însăși prevederile legii educației nr. 1/2011. De altfel, acel ideal educațional al școlii românești care constă în *dezvoltarea liberă și armonioasă a individualității umane*, așa cum prevede legea educației române, s-ar datora tocmai unei instituirii reușite a planului psihologic.

În dreptul internațional, Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului prevede în articolul 1 că: „*Prin copil se înțelege orice ființă umană sub vârsta de 18 ani*”.

Acesta este parametrul juridic utilizat în prezent pentru a defini noțiunea de copil, inclusiv în Europa. [2, p. 18]

Cea mai mare parte a dreptului european al copilului a fost elaborată de Uniunea Europeană și Consiliul Europei. Pe lângă Organizația Națiunilor Unite există și alte instituții internaționale, ca de exemplu Conferința de la Haga de drept internațional privat, care au adoptat acte juridice importante ce sunt în continuare utilizate la elaborarea dreptului european. Deși aceste cadre internaționale au funcționat separat unul de altul, încep să se contureze din ce în ce mai multe legături între ele. Cooperarea interinstituțională este deosebit de puternică în special între Consiliul Europei și Uniunea Europeană. [2, pp. 19-20] Cele 42 de drepturi ale copilului sunt prezentate în Convenția privind Drepturile Copilului. [5] Toate drepturile din Convenție sunt strâns legate unele de celelalte și se află pe același palier al importanței.

Din păcate, de-a lungul istoriei, protecția copiilor venea doar din partea părinților, drepturile acestora nefiind reglementate. Abia în 1919, la Londra, Eglantyne Jebb a fondat prima organizație Salvați Copiii. Mai târziu, în 1924, prin ambiție și implicare, aceasta a conceput și promovat de către Liga Națiunilor (astăzi, Organizația Națiunilor Unite) a Declarației Drepturilor Copilului, primul act internațional prin care comunitatea internațională a afirmat urgența protecției copiilor împotriva neglijenței și abuzurilor, solicitând statelor membre să-și asume responsabilitatea și să aloce resurse în acest sens. Respectiv, această declarație, alături de forma sa extinsă din 1959, constituie sursele de inspirație folosite la redactarea Convenției Națiunilor Unite privind Drepturile Copilului din 1989. [8]

România a fost printre primele state care au ratificat Convenția ONU, în anul imediat următor adoptării sale în cadrul Adunării Generale a Națiunilor Unite, prin Legea nr. 18 din 28 septembrie 1990. Astfel, în 2004 a fost adoptată și o lege specială pentru protecția și promovarea drepturilor copilului (Legea nr. 272/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare). [7]

Până în acest moment, Convenția a fost adoptată de 196 de țări membre ale Națiunilor Unite (cu excepția SUA). Fiecare stat care semnează și ratifică Convenția se obligă să aplice corespunzător și integral standardele juridice în domeniul promovării și protecției drepturilor copilului. Respectiv, există două Protocoale Opționale adiționale la Convenția pentru Drepturile Copilului care au fost adoptate la 25 mai 2000. Primul Protocol interzice implicarea copiilor în conflicte militare, iar cel de-al doilea interzice prostituția, pornografia infantilă și vânzarea acestora. Peste 150 de state au ratificat ambele protocoale. [7]

În cele din urmă precizate, țin să menționez al 23 – lea drept din Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului. Respectivul drept face referire la integrarea în societate și la responsabilitatea statului cu privire la copiii cu dizabilități. Astfel: *„Fiecare copil cu dizabilități trebuie să se bucure de cele mai bune condiții de viață posibile în societate. Statele trebuie să îndepărteze toate obstacolele care pot împiedica copiii cu dizabilități să devină independenți și să participe activ la viața comunității.”* Acest drept este foarte important de reținut, respectat și valorificat pentru a nu crea „nuanțe” discriminatorii între copii. Respectarea dreptului la educație al copiilor cu dizabilități, prin promovarea respectului pentru identitatea copiilor, respectarea drepturilor la participare ale copiilor (susținerea și implicarea activă a copiilor în procesul de luare a deciziilor cu privire la problemele care le afectează viața, precum și dreptul de a influența deciziile referitor la viața școlară), prin promovarea respectului pentru integritate (educația trebuie să se desfășoare într-un mediu în care se respectă demnitatea inerentă a copilului, astfel încât să-l ajute să-și exprime în mod liber opiniile). [3, pp. 30-31] Consider că este extrem de important de a

asigura educația pentru toți copiii. Respectiv, de a reinventa odată cu evoluția societății, serviciile de suport pentru incluziunea educațională și socială a copiilor cu dizabilități.

Pe lângă toate celelalte drepturi din Convenție este primordial de reținut art. 3 care consacră „*principiul interesului superior al copilului*”. Respectivul principiu a fost integrat și în legislația românească, în toate deciziile și demersurile care privesc copiii, inclusiv în cauzele soluționate de instanțele judecătorești. [7] Astfel, Convenția Națiunilor Unite cu privire la drepturile Copilului stabilește faptul că autoritățile au datoria să protejeze și să sprijine familiile, astfel încât acestea să își poată îndeplini rolul esențial de a avea grijă de proprii copii. Mai exact, autoritățile trebuie să se asigure că nevoile copilului sunt satisfăcute, în același timp respectând drepturile și responsabilitățile familiei de a-i crește pe copii așa cum se cuvine. Într-adevăr, în cele mai multe cazuri familia acționează în interesul superior al copilului, însă există situații în care autoritățile trebuie să asigure protecție împotriva relelor tratamente. [7] Fiecare copil trebuie să-și cunoască drepturile și să-i fie respectate, însă la rândul său trebuie să respecte și obligațiile. Numai astfel se poate ajunge la echilibrul armonios între mediul instituțional și familial.

Revin la explicațiile referitoare la faptul că *psihologia educației* reprezintă fundamentul valorificator în respectarea drepturilor copilului. În prim-plan, evidențiez faptul că *psihologia educației* este o știință, un domeniu ce cuprinde noțiunile de "psihologie" și "educație"- într-un concept integrator; este și va rămâne una dintre științele educației pentru că abordează sub unghiuri psihologice, condițiile de existență școlară ale elevului și toate procesele sale de învățare. [1, p. 15] Respectiv, dacă odată cu realizarea unei educații de calitate elevul este pregătit pentru o societate viitoare, automat drepturile acestuia îi vor fi respectate, i se vor aduce la cunoștință despre existența lor, dar nu în ultimul rând și despre faptul că există și obligații pe care trebuie să le respecte.

Mai mult, *psihologia educației* cercetează îndeaproape particularitățile psihologice ale personalității profesorului și elevului, ca subiecți care interacționează în contextul procesului instructiv-educativ, elucidează bazele psihologice ale instrucției și educației ca activități care pornesc de la profesor spre elev, studiază mecanismele și legile învățării ca activitate prin care elevul preia și își însușește noțiunile și cunoștințele transmise de profesor. Ea este implicată în problematica cunoașterii și devenirii personalității elevului care învață și se formează sub influența modelelor de instruire și educare. [1, p.18] Astfel, faptul că *psihologia educației* reprezintă fundamentul valorificator în respectarea drepturilor copilului prinde un contur bine definit. Cât despre psihologia educației ca baza procesului educativ, așa cum am precizat și la începutul studiului științific, aceasta este primordială în procesul educativ al copilului în devenire adult.

În cele din urmă menționate, creionez ideea că *psihologia educației* reprezintă *fundamentul valorificator în respectarea drepturilor copilului*. Anume știința cunoașterii referitoare la individ, la personalitatea umană, la procese și activități psihice pentru a realiza o educație de calitate și pentru a pregăti individul pentru o societate viitoare, constituie mecanismul prin care drepturile copilului sunt respectate. Psihologia educației reprezintă și baza procesului educativ, aceasta dezvoltând gândirea elevului, „prezentându-i” faptul că voința reprezintă elementul principal în reușita dezvoltării aptitudinilor dobândite genetic. Fără curaj, adică capacitatea de mobilizare și concentrare a energiei psihonervoase pentru dezvoltarea aptitudinilor dobândite genetic, potențialul geniu riscă să treacă prin viață neobservat, sfârșind îngropat în inactivitatea lui.

Referințe bibliografice:

1. Ețco C. (coord.) Psihologia generală. Suport de curs. Chișinău: Poligrafic Medicina, 2007.
2. Manual de drept european privind drepturile copilului. Agenția pentru Drepturi Fundamentale și Consiliul Europei. Luxemburg: Oficiul pentru publicații al Uniunii Europene, 2016.
3. UNICEF, The right of children with disabilities to education: A rights-based approach to Inclusive Education. Position paper, Geneva, 2012.
4. Zlate M. Eul și personalitatea. București : Trei, 2002.
5. Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului
6. <https://www.unicef.org/romania/media/2271/file/Conven%C5%A3ia%20Na%C5%A3iunilor%20Unite%20cu%20privire%20la%20Drepturile%20Copilului.pdf>
7. Legea educației române nr. 1/2011. Text publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 18 din 10 ianuarie 2011. În vigoare de la 09 februarie 2011.
8. <https://lege5.ro/gratuit/geztsobvgi/legea-educației-nationale-nr-1-2011>
9. Save the Children International. Cea mai mare organizație independentă pentru protecția drepturilor copilului din lume.
10. <https://www.salvaticopiii.ro/ce-facem/drepturile-copilului/convenția-onu-cu-privire-la-drepturile-copilului>
11. Salvați copiii. Filiala Iași.
12. https://salvaticopiii-iasi.ro/drepturile-copilului/?gclid=Cj0KCQiAanaeNBhCUARIsABEee8WMxkmJwNRmLJQg_fljt_EnqBIq7Vm5EKjMMP_3TAxwMMJackDO-7saAhrhEALw_wcB

SPECIFIC METHODS AND TECHNIQUES OF INTERVENTION IN ADOLESCENTS WITH SEN

METODE ȘI TEHNICI SPECIFICE DE INTERVENȚIE LA ADOLESCENȚII CU CES

Timofei PAȘA,

doctorand, profesor, Școala Gimnazială Specială nr. 14, Tulcea, România

Angela CALANCEA

doctor, conferențiar universitar, Universitatea Liberă Internațională din Moldova

CZU: 376.2

Summary: Adolescence is a time of great emotional as well as psychological changes, emerging sexuality and important life choices regarding employment and education. During this transition period, adolescents and especially those with disabilities may be vulnerable in society.

International development programs tend to focus on young students or adults, without paying particular attention to the needs and interests of adolescents. This can negatively affect opportunities for teenagers to develop their skills as well as to participate in community life. Key factors influencing personal development and socialization often include the attitude and behavior of parents, family members and colleagues, and traditional social or community values.

Rezumat: Adolescența este o perioadă cu foarte mari schimbări emoționale precum și psihologice, de sexualitate emergentă și de alegeri importante de viață cu privire la ocuparea forței de muncă și educație. În această perioadă de tranziție, adolescenții și mai ales cei cu dizabilități pot fi vulnerabili în societate.

Programele de dezvoltare internațională tind să se focuseze asupra elevilor mici sau adulților, fără o atenție deosebită la nevoile și interesele adolescenților. Acest aspect poate afecta negativ oportunitățile pentru adolescenți de a-și dezvolta abilitățile precum și de a participa la viața comunității. Factorii cheie care